2026Z26602

(ingezonden 27 november 2026)

Vragen van het lid Boomsma (JA21) aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de concept-examenprogramma's voor geschiedenis (vmbo, havo en vwo)

Heeft u kennisgenomen van de concept-examenprogramma's voor geschiedenis vmbo, havo en vwo die zijn opgesteld door een vakvernieuwingscommissie van onderwijsdeskundigen en leden van de VGN (Vereniging van docenten in Geschiedenis en staatsinrichting in Nederland) onder auspiciën van de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO)?

Welke betrokkenheid heeft u dan wel het ministerie van OCW gehad bij het opstellen van deze concept-examenprogramma's? Zijn eerdere concepten voorgelegd en van suggesties voorzien of commentaar? Kunt u beschrijven hoe deze examenprogramma's tot stand zijn gekomen?

Volgens het toelichtingsdocument van de SLO hoort geschiedenis bij de 'mens- en maatschappijvakken' die bijdragen 'aan de vorming van leerlingen tot reflectieve deelnemers aan de samenleving en ondersteunen bij het ontwikkelen van een duurzame, verantwoordelijke en respectvolle omgang met anderen, met samenlevingen en met de aarde als gezamenlijke leefomgeving'; deelt u de mening dat bij het vak geschiedenis kennisoverdracht over het verleden centraal hoort te staan? Welke rol ziet u voor geschiedenisonderwijs met betrekking tot het doel om goede burgers af te leveren?

Het toelichtingsdocument benadrukt voorts dat kennis over het verleden 'helpt maatschappelijke processen en structuren te begrijpen in de huidige tijd' en dat dit begrip een voorwaarde is voor een kritische blik op 'machtsongelijkheid tussen mensen op grond van godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, afkomst, huidskleur, geslacht, gezondheid, seksuele gerichtheid of op welke grond dan ook'; deelt u de mening dat deze benadering uitgaat van een specifieke ideologische keuze? Erkent u dat het verleden primair duiden als geschiedenis van machtsverhoudingen tussen identiteitsgroepen een specifieke, wetenschappelijk en politiek betwiste benadering is, die raakt aan kritische theorie en intersectionaliteit? Hoe verhoudt dit zich tot de opdracht om geschiedenisonderwijs neutraal en pluriform te laten zijn?

Het huidige examenprogramma bestaat uit tien tijdvakken – zoals 'het begin van de Europese overzeese expansie' of 'de industriële revolutie' – met 49 kenmerkende aspecten, maar de tijdvakken zijn in de concept-examenprogramma's vervangen door acht domeinen (in het vwo; in de havo en het vmbo zijn er respectievelijk zes en vijf domeinen), zoals 'Macht en invloed', 'Samenwerking en conflict', en 'Techniek en wetenschap'; binnen deze domeinen beweegt de lesstof zich kris kras door de tijd en de wereld; hoe beoordeelt u deze keuze in het licht van de noodzaak om leerlingen historisch besef bij te brengen?

Klopt het dat het enige historische onderwerp dat een eigen domein heeft gekregen ‘Kolonialisme en onafhankelijkheid’ in relatie tot Nederland is? Meent u dat de sterke nadruk die deze periode op deze manier krijgt, bijdraagt aan een evenwichtig beeld van de Nederlandse geschiedenis?

Volgens het toelichtingsdocument leefde bij de vakvernieuwingscommissie ‘breed de wens om meer aandacht te geven aan multiperspectiviteit, intersectionaliteit en wereldgeschiedenis, en om het verleden te bestuderen aan de hand van hedendaagse maatschappelijke uitdagingen zodat het vak geschiedenis meer een bestaansverhelderende functie krijgt’[1], zo is er aandacht voor ‘de omgang van de mens met de natuur door de eeuwen heen’; kunt u zich vinden in deze uitgangspunten en zo ja, waarom? Vindt u dat een benadering vanuit het begrip intersectionaliteit een omstreden ideologische keuze is, zeker als algemene leidraad voor geschiedenisonderwijs? Kunt u uw antwoord toelichten?

Meent u dat de keuze om meer aandacht te geven aan intersectionaliteit breed gedragen wordt in het veld? Bent u het eens dat deze eenzijdige ideologische keuze niet dient te worden voorgeschreven, en dat docenten in ieder geval de keuze moeten krijgen om andere benaderingen te kiezen?

Volgens een van de eindtermen redeneert de leerling over morele aspecten in het handelen van mensen door de tijd heen’; hier wordt dus niet gevraagd om menselijk gedrag in zijn historische context te analyseren, maar om morele oordelen te vellen vanuit het heden; meent u dat dit een goede manier is om geschiedenis te onderwijzen?[2] Zo ja, waarom?

De commissie pleit voor "een ruimere en inclusievere opvatting van bronnen" om dominante West-Europese perspectieven te doorbreken maar erkent dat betrouwbare bronnen hiervoor ongelijk beschikbaar zijn (p. 52–53); hoe wordt voorkomen dat de eisen aan bronkritiek en historisch bewijs, de kern van het vak, hierdoor worden afgezwakt?

Vindt u het verstandig dat in het geschiedenisonderwijs in Nederland, een land in West-Europa, ‘West-Europese perspectieven’ worden doorbroken en bent u het daarmee eens?

De auteurs van het concept moedigen leerlingen aan op basis van fragmentarische kennis patronen van machtsongelijkheid aan te wijzen, morele oordelen te vellen en meningen te formuleren; ziet u het risico dat wat zij dan minder zullen meekrijgen, de verwondering is, over mensen en tijden die heel anders zijn de onze? Deelt u de conclusie dat deze concept-examenprogramma’s dienen te worden herzien en ontdaan van intersectionalisme, wokisme, en dergelijke beperkingen en blikvernauwing?

Bent u het eens dat er nieuwe concept-examenprogramma’s moeten komen die ons weer enthousiast kunnen maken voor het vak geschiedenis omdat ze juist niet worden gedomineerd door hedendaagse obsessies met duurzaamheid, ‘machtsstructuren’ en ongelijke behandeling? Zo nee, waarom niet?

[1] Toelichtingsdocument Conceptexamenprogramma’s geschiedenis, SLO 2026, p.54

[2] Conceptexamenprogramma geschiedenis havo, SLO, september 2026 p.18